

Односталко Данііл Володимирович,
аспірант,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Одеса
ORCID 0000-0002-7105-487X

УДК 351.863

doi: 10.34213/tp.21.01.22

ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано компетенції державних інституцій щодо забезпечення економічної безпеки України, виходячи з індикаторів її оцінки. Встановлено, що політику із забезпечення економічної безпеки в державі та вибір відповідної стратегії здійснюють вищі органи державної влади – Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України. Інші органи влади, комплексно здійснюючи встановлені законодавством функції, відповідають за дотримання норм і показників, що є індикаторами оцінки економічної безпеки держави.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, види економічної безпеки, державні інституції, функції органів влади, критерії економічної безпеки.

Постановка проблеми. Складна економічна ситуація, що склалася на сьогодні в Україні, значною мірою зумовлена зовнішньою російською агресією, втратою частини раніше економічно розвинених регіонів. Крім того, світова пандемія, яка значно послабила економіки багатьох, навіть економічно стійких, держав, не могла негативно не вплинути на економіку нашої країни. Тому в Україні постає питання уже не стільки стабілізації чи розвитку економіки, а економічної безпеки як одного з основних складників національної безпеки держави. Економічна безпека, будучи багатоаспектним поняттям, передбачає виконання органами влади збалансованого комплексу дій, узгодженого обсягу повноважень, розроблення чітких державних стратегій щодо її забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань щодо забезпечення економічної безпеки в Україні завжди було і залишається актуальним, про що свідчить широкий доробок науковців щодо визначеної проблематики. Питанням безпеки держави присвячено наукові роботи таких вчених у галузі державного управління та економіки, як Л. Акімова, В. Андрієнко, З. Гбур С. Майстро, Х. Мандзіновська, Т. Сак, К. Утенкова, О. Федорук та ін. Проте інституційні зміни, які постійно відбуваються в країні, вимагають наукового аналізу та оцінки здатності органів влади забезпечити економічну безпеку держави.

Метою статті є здійснення аналізу сфери компетенцій вищих та центральних органів влади щодо забезпечення економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. З огляду на складний стан економіки нашої держави доцільно розглядати її стан на сьогодні крізь призму національної безпеки держави. У законодавстві України національна безпека визначається як “захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз” [8]. Порушення в результаті російської агресії територіальної цілісності нашої держави, її енергетична залежність від країни-агресора ставлять перед органами влади завдання вибору та реалізації чіткої стратегії щодо збереження суверенітету держави, основою якого є її економічна незалежність.

© Односталко Д. В., 2021

Відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” [9], який втратив чинність 2018 р. із прийняттям Закону України “Про національну безпеку України”, у ст. 4 зазначалося, що інституційно “національну безпеку забезпечують: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; Національне антикорупційне бюро України; місцеві державні адміністрації; Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України”. Нині чинний відповідний Закон не встановлює чіткого переліку суб’єктів національної безпеки, він значною мірою є націленим на оборонну сферу держави. Хоча Закон України “Про національну безпеку України” і зазначає, що ним “визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони”, ці повноваження не стосуються значного обсягу її складників. Зокрема, відповідно до класифікації, наведеної О. Федорук, національна безпека на всіх рівнях (суспільства, держави, особи) поділяється на військову, екологічну, інформаційну, політичну, економічну, правову, культурну [13, с. 35]. Розмежування у Законі стосуються перш за все військової сфери, оборони (збройних сил, розвідки, служби безпеки), тобто в цілому національної безпеки. Саме на це вказує у своїх дослідженнях З. Гбур, зазначаючи що законодавством “визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони” [4]. Проте щодо інших складників такого розподілу не було здійснено.

Попереднім Законом України “Про основи національної безпеки України” було визначено, що “безпека у економічній сфері є основною складовою національної безпеки” [9]. Саме на це вказує К. Утенкова, розглядаючи економічну безпеку лише з такої точки зору при аналізі нормативно-правової бази щодо законодавчого підґрунтя економічної безпеки держави, та зазначає, що “економічна безпека, як економічна категорія, є визначальною складовою національної безпеки України і має досить складну внутрішню структуру, що підтверджується багатовекторністю поглядів щодо її визначення вченими економістами” [12, с. 140].

На “відсутність єдиного розуміння суті економічної безпеки та визначення її складників як у науковій літературі, так і в нормативно-правовій базі” [6] вказує Х. Мандзінівська, наголошуючи, що “це породжує низку суперечностей та зумовлює актуальність подальших наукових розробок у цій сфері”. Тому перш за все постає питання визначення сфери компетенцій державних інституцій щодо економічної безпеки, оскільки вона залишається практично невизначеною.

Розподіл повноважень, визначення сфер компетенції органів влади щодо забезпечення економічної безпеки доцільно здійснювати, беручи до уваги сутність цього поняття. Наприклад, Т. Сак вважає, “що економічна безпека – це свого роду забезпечення в довгостроковій перспективі таких систем показників як: 1. Економічна незалежність (фінансова, сировинно-

ресурсна, інноваційна тощо); 2. Економічна стабільність (рівень розвитку, що гарантує відчуття безпеки сьогодні та в майбутньому); 3. Економічний розвиток (інноваційно-інвестиційна активність, реструктуризація, фінансове оздоровлення)” [11]. Зважаючи, згідно з таким визначенням, на стратегічний довгостроковий характер економічної безпеки, можна повною мірою стверджувати, що її забезпечення відноситься до компетенції вищих владних інститутів держави: Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України. Саме до їхніх повноважень належить розроблення і прийняття стратегічно важливих державно-управлінських рішень, що закріплено законодавчо. Саме не це вказує Л. Акімова: “Фактично питання управління забезпеченням економічної безпеки вирішують усі гілки державної влади: законодавча, виконавча, судова. При цьому дуже важливо розмежовувати їх повноваження в галузі забезпечення безпеки країни та її регіонів” [1; 2]. Погоджуючись у цілому з таким твердженням науковця, все ж необхідно зазначити, що в переважній своїй більшості діяльність судової гілки влади щодо забезпечення економічної безпеки зводиться до здійснення судочинства за злочини в цій сфері.

Сфери компетенції центральних органів влади щодо забезпечення економічної безпеки доцільно визначити, виходячи з переліку складників економічної безпеки, що, як зазначає Т. Сак, “є теж дискусійним, навіть дещо суперечливим”, вказуючи, “що економічну безпеку необхідно розуміти у комплексі: як стан захищеності національних інтересів, а також наявність й можливість застосування інструментів впливу на економічні процеси для гарантування добробуту в довгостроковому періоді” [11]. Тобто, згідно із таким розумінням економічної безпеки, слід наголосити на можливості впливу різних органів влади на економічні процеси, показники, якими вони характеризуються, а відповідно на економічну безпеку. Тому найбільш повним, на наш погляд, є перелік складників та індикаторів економічної безпеки, визначений Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України [7]. З. Гбур, вказуючи на складники економічної безпеки країни, що визначені названою Методикою, додає до офіційного переліку їх такі, як “макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна, енергетична, виробнича, демографічна, соціальна, продовольча” [Там само], а також науково-технологічну безпеку [4, с. 100]. Усе ж за основним переліком складників економічної безпеки систематизуємо та встановимо відповідність між названими складниками, їхніми окремими індикаторами, основними нормативно-правовими актами, що регулюють економічну діяльність у межах цих складників, та органами влади, що здійснюють управління у цій сфері як суб’єкти національної безпеки (таблиця).

Зрозуміло, що перелік, наведений у таблиці, є лише демонстрацією встановлення названих відповідностей, оскільки і спектр нормативно-правової бази і інституційного забезпечення кожного зі складників економічної безпеки значно ширший. Більше того, неможливо чітко розділити межі компетенції органів влади щодо кожного зі складників економічної безпеки, що є цілком виправданим, оскільки вони є взаємопов’язаними і взаємозумовленими. Проте, на наш погляд, ці складники можна поділити на три групи і розглядати через сфери впливу органів публічної влади на економічну безпеку, регулювання й управління в яких здійснюють відповідні державні інституції.

**Співвідношення складників економічної безпеки
та нормативно-правового й інституційного забезпечення їх**

<i>Складник економічної безпеки</i>	<i>Кількість показників. Окремі індикатори рівня економічної безпеки</i>	<i>Основні нормативно-правові акти регулювання (закопи України)</i>	<i>Державні інституції</i>
Виробничий	16. Середнє співвідношення обсягів валової доданої вартості (ВДВ) промисловості України та ВДВ промисловості окремих країн Європи	“Про господарські товариства”; “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
Демографічний	7. Очікувана тривалість життя; дитяча смертність; коефіцієнт природного приросту	“Основи законодавства України про охорону здоров'я”; “Про охорону дитинства”	Міністерство охорони здоров'я; Міністерство соціальної політики
Енергетичний	10. Частка власних джерел у балансі паливно-енергетичних ресурсів держави, відсотки	“Про енергозбереження”; “Про електроенергетику”; “Про нафту і газ”	Міністерство енергетики; Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості
Зовнішньо-економічний	11. Коефіцієнт покриття експортом імпорту	“Про зовнішньо-економічну діяльність”	Міністерство закордонних справ
Інвестиційно-інноваційний	14. Інтегральний індекс інвестиційної сприятливості бізнес-середовища	“Про інвестиційну діяльність”; “Про інноваційну діяльність”	Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості
Макроекономічний	12. Рівень “тінізації” економіки. Сальдо поточного рахунку платіжного балансу України	“Про здійснення державних закупівель”	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
Продовольчий	11. Рівень запасів зернових культур на кінець періоду. Рівень споживання	“Про угоди про розподіл продукції”	Міністерство аграрної політики та продовольства; Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
Соціальний	15. Відношення середньомісячної номінальної заробітної плати до прожиткового мінімуму. Рівень злочинності	“Про працю і її оплату”; “Про зайнятість населення”	Міністерство внутрішніх справ; Міністерство соціальної політики; Міністерство освіти і науки; Міністерство охорони здоров'я
Фінансовий	32. Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП. Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП	“Про Державний бюджет України”; “Про банки і банківську діяльність”	Міністерство фінансів; Національний банк України; Державна податкова служба

До групи суто економічної сфери слід віднести макроекономічний, зовнішньоекономічний, енергетичний, виробничий та продовольчий складники, до фінансової сфери – фінансовий та інвестиційний, до гуманітарної сфери – демографічний та соціальний (рисунок). Це пов'язано з тим, що значна частина визначених Методикою індикаторів економічної безпеки мають комплексних характер і залежать від діяльності різних державних інституцій.

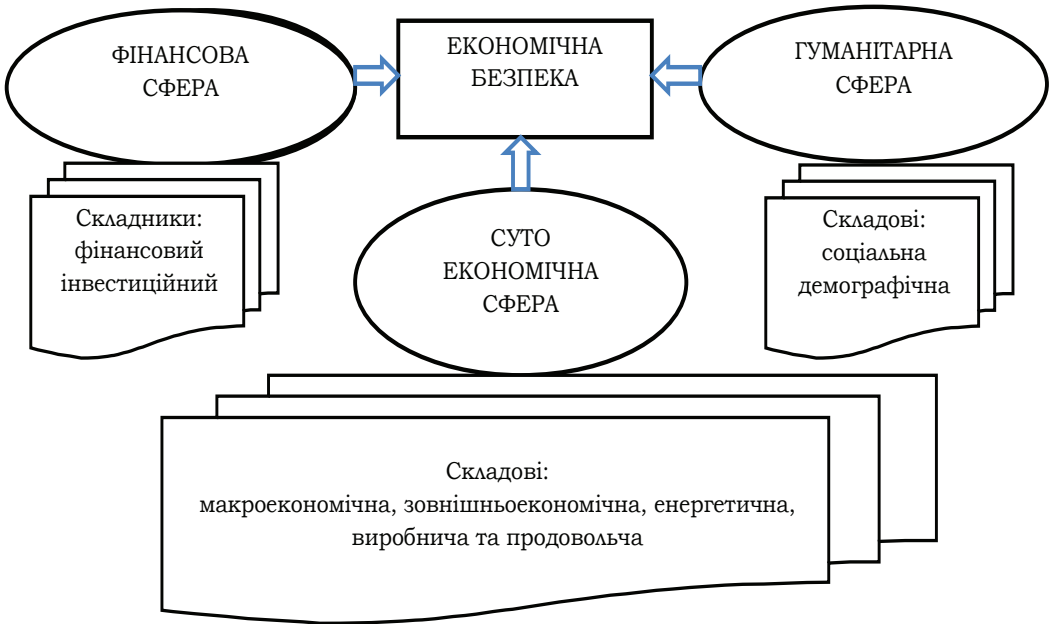

Рисунок. Вплив сфер публічного управління на економічну безпеку держави

Підтвердженням такого підходу можуть бути і дослідження С. Майстро, який визначає три пріоритетних завдання для органів влади, що повною мірою відповідають запропонованому підходу: “...невідкладними завданнями для органів державного управління є забезпечення макроекономічної стабільності країни шляхом підвищення стійкості фінансового сектору, відновлення економічної активності суб’єктів господарювання, підвищення споживчої активності та покращення споживчих очікувань домогосподарств” [5]. Усе ж такий погляд не знімає питання щодо розподілу повноважень, міри відповідальності органів влади за результати управління щодо забезпечення економічної безпеки держави, оскільки в Україні відсутній не лише орган, що координує це питання, а і відповідні стратегічні документи. Тому індикатори, затверджені Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, не є обов’язковими показниками для звітності органів влади, а значить, не є визначальними в їхній діяльності. За твердженням Л. Акімової, “Ефективність процесу управління економічною безпекою залежить як від рівня адекватності державних інституцій завданням, покладеним на них конституцією функцій, так і від характеру й масштабів зовнішніх загроз та викликів” [3].

Повністю погоджуючися з другою частиною висловлювання авторки, можна дещо суперечити саме про відповідність завдань органів влади, визначених законодавством, та відповідності їх до процесу забезпечення економічної безпеки. Координацію виконання таких завдань, виокремлення їх, звітність органів влади щодо забезпечення ними необхідних значень індикаторів економічної безпеки мав би взяти на себе окремий орган влади, державна інституція з відповідними повноваженнями.

Свого роду відкликом на таку потребу могло б стати прийняття Верховною Радою України відповідного закону. 28 січня 2021 р. на засіданні українського парламенту було прийнято Закон України “Про Бюро економічної безпеки України” відповідно до законопроекту № 3087-д [10]. Проте цей Закон, який поки що не набрав чинності (завершується його процедурне проходження), не створив координаційного органу щодо забезпечення економічної безпеки. Ним, як зазначається в Пояснювальній записці до законопроекту, “передбачено ліквідацію податкової міліції та створення єдиного державного органу, відповідального за боротьбу з економічними злочинами, – Бюро економічної безпеки України” [10], тобто цей орган має виконувати не функції щодо забезпечення економічної безпеки, а функції після скоєння економічних злочинів. Як зазначено в цілях законопроекту, його було розроблено “з метою ліквідації податкової міліції, оптимізації структури та чисельності органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері економіки, усунення дублювання їх функцій та створення Бюро економічної безпеки України з метою запобігання, попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до їх підслідності” [Там само], тобто діяльність цього органу не відповідає його назві уже в момент створення. Навіть зіставляючи терміни, які використано в назві органу, і його основні повноваження, необхідно вказати на невідповідність назви і функцій, якими є: “здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у межах передбаченої законом підслідності; здійснення інформаційно-пошукової та аналітично-інформаційної роботи з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро; формування аналітичних матеріалів з метою оцінювання загроз та ризиків вчинення (зростання кількості) кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності” [Там само] та ін. Останнє з цих повноважень та повноваження щодо “здійснення інформаційної взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами судової влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями” [Там само] могли б бути такими, які б забезпечували економічну безпеку, проте вони стосуються лише питань здійснення кримінальних правопорушень. Отже, в Україні відсутня державна інституція, яка б забезпечувала координацію діяльності, надавала пропозиції щодо особливостей вибору стратегічного курсу в розвитку економіки з метою забезпечення економічної безпеки держави. Демократичний курс суверенної держави Україна неможливий без забезпечення економічної безпеки шляхом ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть додержання прав населення, об’єктів господарювання, ефективний захист їх в економічній сфері.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Інституціональною основою забезпечення економічної безпеки має стати діяльність органів влади держави, що мають відповідні повноваження на різних рівнях та в різних галузях. При цьому найвищі органи влади мають виробляти державну політику в цій сфері та здійснювати вибір стратегії щодо забезпечення економічної безпеки, з одного боку, як складника, з іншого – як основи національної безпеки в цілому. Визначення завдань органів влади щодо забезпечення економічної безпеки має бути засновано на взаємному впливі трьох сфер, до яких слід віднести фінансові, гуманітарні та суто економічні питання, вирішення яких відповідало б вимогам, що закладені у значеннях індикаторів економічної безпеки. В Україні доцільно упровадити інституцію, завданнями якої стала б координація діяльності органів публічної влади щодо забезпечення економічної безпеки держави. Цей напрям діяльності такої інституції потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Акімова Л. Інструменти державного управління забезпеченням економічної безпеки держави за суб'єктами економіки. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпро, 2018. Вип. 3 (38). С. 53–61. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03\(38\)/9.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03(38)/9.pdf).
2. Акімова Л. М. Етапи становлення економічної безпеки держави: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електрон. наук. фах. вид. Дніпро, 2016. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>.
3. Акімова Л. М. Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електрон. наук. фах. вид. Дніпро, 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>.
4. Гбур З. В. Інституційне забезпечення економічної безпеки України. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. Миколаїв, 2018. № 3. С. 98–102. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/22.pdf.
5. Майстро С. В. Напрями вдосконалення механізму державного управління фінансово-економічною безпекою України в сучасних умовах. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2015. № 1. С. 95–101.
6. Мандзіновська Х. О. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. *Наукові записки*. Київ, 2016. № 2 (53). С. 159–166. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-53/19.pdf>.
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
8. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII (поточна редакція від 24.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
9. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>.
10. Проєкт Закону про Бюро економічної безпеки України від 02.07.2020 № 3087-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331.
11. Сак Т. В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153578704.pdf>.
12. Утенкова К. О. Економічна безпека як складова національної безпеки України. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. Харків, 2019. Вип. 9. С. 133–144.
13. Федорук О. В. Економічна безпека держави з відкритою економікою: сутність та пріоритети зміцнення. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. Вінниця, 2013. № 4. С. 31–37.

Odnostalko D. V.,
 Postgraduate Student, ORI NAPA, Odesa
 ORCID 0000-0002-7105-487X

INSTITUTIONAL BASIS OF UKRAINE'S ECONOMIC SECURITY

The article analyzes the competencies of state institutions to ensure the economic security of Ukraine, based on indicators of its assessment. It is established that the policy of ensuring economic security in the country and the choice of appropriate strategy is carried out by the highest state authorities - the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine. It is noted that the institutional basis for ensuring economic security should be the activities of state authorities that have the appropriate powers in different areas and in different areas. At the same time, economic security should be considered on the one hand as a component, on the other - as the basis of national security of the state as a whole. The definition of the tasks of the authorities to ensure economic security should be based on the mutual influence of the three areas, which should include financial, humanitarian and purely economic. However, it should be borne in mind that it is not possible to clearly delineate the limits of the authorities' competence with respect to each of the components of economic security, which is entirely justified because they are interrelated and interdependent. Authorities, comprehensively performing the functions established by law, should be responsible for compliance with norms and indicators that are indicators of the assessment of economic security of the state. The article proves the expediency of introducing a state institution in Ukraine, the tasks of which would be to coordinate the activities of public authorities to ensure the economic security of the state, development of recommendations and proposals for strategic objectives of the state in the field of economic security.

Keywords: national security, economic security, types of economic security, state institutions, functions of government bodies, criteria of economic security.

References

1. Akimova, L. (2018). Instrumenty derzhavnogo upravlinnya zabezpechenniam ekonomichnoyi bezpeky derzhavy za subyektamy ekonomiky. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya – Public administration and local self-government*, 3 (38), 53–61. Dnipro. URL: [http://www.drdu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03\(38\)/9.pdf](http://www.drdu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_03(38)/9.pdf) [in Ukrainian].
2. Akimova, L.M. (2016). Etapy stanovlennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246> [in Ukrainian].
3. Akimova, L.M. (2016). Sutnisna kharakterystyka osnovnykh zahroz v ekonomichnii bezpetsi derzhavy. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247> [in Ukrainian].
4. Hbur, Z.V. (2018). Instytutsiynе zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny. *Derzhane upravlinnya. Investytsiyni: praktyka ta dosvid – Public administration investments*, 3, 98–102. Mykolayiv. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/22.pdf [in Ukrainian].
5. Maystro, S.V. (2015). Napryamy vdoskonalennya mekhanizmu derzhavnogo upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu Ukrayiny v suchasnykh umovakh. *Aktualni problemy derzhavnogo upravlinnya – Pressing problems of public administration*, 1, 95–101. Kharkiv: Mahistr [in Ukrainian].
6. Mandzinovska, Kh.O. (2016). Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist, skladovi elementy ta problemy zabezpechennya. *Naukovi zapysky – Proceeding*, 2 (53), 159–166. Kyiv. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-53/19.pdf> [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny. Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny vid 29.10.2013 № 1277 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.
8. Pro natsionalnu bezpeku Ukrayiny. Zakon Ukrayiny vid 21.06.2018 № 2469-VIII (potochna redaktsiya vid 24.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
9. Pro osnovy natsionalnoyi bezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 19.06.2003 № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>.
10. Proekt Zakonu pro Byuro ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny vid 02.07.2020 № 3087-d. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331.

11. Sak, T.V. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: ponyattya, struktura, osnovni tendentsiyi. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153578704.pdf> [in Ukrainian].

12. Utenkova, K.O. (2019). Ekonomichna bezpeka yak skladova natsionalnoyi bezpeky Ukrainy. *Visnyk KHNU im. V.N. Karazina – Bulletin of KhNU named after V.N. Karazin*, 9, 133–144. Kharkiv [in Ukrainian].

13. Fedoruk, O.V. (2013). Ekonomichna bezpeka derzhavy z vidkrytoyu ekonomikoyu: sutnist ta priorityty zmitsnennya. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu –Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institu*, 4, 31–37. Vinnytsya [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 15.02.2021 р.